

Kronik af Ole Steen Andersen (offentliggjort i Politiken den 12. maj 2007):

Ja til Cheminova – ja til at redde liv

Når man bliver formand for selskabet bag Cheminova må man tænke sig om. Hvorfor egentlig, når selskabets produkter redder liv?, spørger kronikøren, der dog beklager Cheminovas mangelfulde information til omverdenen.

En af de nemmeste discipliner i den offentlige debat er at hade sprøjtemiddelproducenten Cheminova.

Det lyder umiddelbart nemt, bekvemt og logisk for enhver: Hvis vi med jævne mellemrum skal læse endnu en historie om Cheminovas farlige gifte, om forurening eller om fattige bønder i Indien og Brasilien, hvorfor så ikke bare lukke Cheminova? Hvorfor skal vi i Danmark producere gifte, der er så skræppe, at vi ikke vil bruge dem selv? Hvorfor skal Cheminova have lov at producere dem? Og hvorfor ikke bare stoppe salget af de giftigste produkter til de fattige lande i morgen?

Det er den nemmeste holdning at kræve forbud mod salg af de giftigste sprøjtemidler til verdens fattigste lande. Spørgsmålet er, om det er den bedste løsning for disse lande?

Svaret er helt entydigt nej!

Jeg blev efter generalforsamlingen den 24. april bestyrelsesformand for Auriga Industries A/S, der er moderselskabet for Cheminova A/S. Jeg har siddet i to år som næstformand i bestyrelsen, og har dermed et langt tættere kendskab til selskabet og dets produkter, end de fleste andre. Som medlem af bestyrelsen er man på afstand af et selskabs daglige drift, og har mulighed for at se historien om Cheminova i et bredere perspektiv.

Ikke mindst Politiken har skrevet en lang række meget kritiske artikler om Cheminova de seneste måneder, bl.a. om et af Cheminovas stærkeste kemiske produkter, methyl parathion. Artikler som disse gør et stort indtryk på mig, lige som de med sikkerhed har gjort indtryk på Politikens læsere. Når en kritik om manglende sikkerhed eller miljømæssig kritisabel produktion rejser sig, er det naturligt for en avis at kræve handling – fra de ansvarlige, fra lovgiverne og fra ejerne.

Som formand er det ud over Cheminovas daglige ledelse også mig, som medier, opinionsdannere, lovgivere og interessenter frem over vil afkræve en holdning til Cheminovas produkter, markeder, etiske kodeks, miljö-sikkerhed osv.

Det er en omfattende opgave at skabe forståelse for, at Cheminovas produkter er vigtige for millioner af mennesker kloden rundt. Hver dag dør tusinder af sult og sygdomme som følge af ødelagte afgrøder og insektbårne sygdomme. Svamp og ukrudt kvæler ikke blot planterne, de fjerner også eksistensgrundlaget for mange mennesker, der er afhængige af en uskadt høst.

De færreste af os har stået på en bakketop og set endeløse marker hærget af en græshoppesværn af nærmest bibelske dimensioner. Det er i visse tilfælde arealer på størrelse med Fyn eller Sjælland. Det er ikke bare et sørgeligt syn. Det er en katastrofe for millioner af mennesker.

Ifølge en af verdens mest anerkendte fødevare- og landbrugsforskere, professor Per Pinstруп-Andersen, Cornell University, er 800 millioner mennesker i verden så fattige, at de ikke får mad nok. Et så stort tal er den væsentligste grund til, at der ikke er behov for færre plantebeskyttelsesmidler, men derimod flere. Det er en afgørende forudsætning for, at befolkningen i de fattige lande kan brødføde sig selv, at de har bedre adgang til sprøjtemidler og kunstgødning.

Nogle af Cheminovas skarpeste kritikere stiller krav om et totalt forbud mod at eksportere produkter, som vi ikke vil bruge i Danmark. Andre mener endog, at der slet ikke er brug for sprøjtemidler i verden.

Her er jeg helt enig med professor Pinstруп-Andersen i, at vi i Danmark og generelt i den vestlige verden skal passe på ikke at blive formynderiske og fortælle andre lande, hvordan de skal klare deres problemer. Problemer som skadedyr, ukrudt og svamp kan delvist komme under kontrol i f.eks. Brasilien ved at bruge sprøjtemidler. Følger vi tankegangen om totalt forbud mod eksport af sprøjtemidler, vil det være et udtryk for dansk eller vestlig egoisme, der ville sende fattige landes afgrødedyrkning helt ud af kontrol. Hertil kommer, at argumentet om at eksportere sprøjtemidler, der ikke er godkendte, ikke holder, da det ikke har noget formål at få produkter godkendt i Danmark, som der ikke er brug for, f.eks. fordi de benyttes i forbindelse med afgrøder som sojabønner, bomuld og ris.

Nogle vil måske synes, at jeg med denne udlægning har lidt for høje tanker om alt det gode, som Cheminova gør for verden. At kemiproducenten gør verden til et bedre sted at leve – ikke mindst for en række mennesker langt fra Danmarks trygge, sikre hverdag.

Imidlertid er det faktisk, hvad jeg mener. Og det har vi været alt, alt for dårlig til at fortælle. Vi har i mange år tillige forsømt at fortælle – og forsømt at vise – hvilken vej selskabet går i kampen for mindre farlige og mere effektive midler til plantebeskyttelse.

Cheminova har de sidste ti år nedbragt sin andel af de farligste sprøjtegifte – de såkaldt klasse I midler – fra 30 procent af sit salg til i dag fem procent. Det har vi bare glemt at fortælle omverdenen. Og jeg skal som formand være den første til at beklage over for vore interessenter og offentligheden som sådan, at vi ikke har været bedre til at forklare os i de mediestorme, der på det seneste har rejst sig.. Det har medvirket til, at debatten om Cheminovas produkter, etiske dilemmaer og dermed hele forretningsgrundlaget har været alt for enøjet og unuanceret.

Mens Cheminovas problem har været manglende evne til at klargøre den direkte sammenhæng mellem produkt og resultaterne for landmænd verden over, har både den danske og den internationale medicinalbranche været anderledes god til den disciplin. Resultatet er, at Cheminova ligger nederst i image-målinger, mens

en række medicinalsselskaber ligger øverst. Hvad folk glemmer, eller i det mindste ikke tænker over, er at medicinalproducenternes og plantebeskyttelsesmidlernes forretning er næsten identisk. Cheminova udvikler og introducerer nye og bedre produkter med færre bivirkninger. Det samme gør medicinalbranchen. Cheminova forbedrer sine eksisterende produkter gennem innovation og sender dem på markedet, når midlerne er grundigt testet. Det samme er tilfældet i medicinalbranchen. Begge steder kan nye produkter ikke sendes på markedet, før myndighederne har godkendt dem. Det er svaret på, hvorfor Cheminova ikke straks kan sende et nyt produkt på markedet i samme øjeblik det er udviklet – selv om det kan erstatte et eksisterende og giftigere produkt. Cheminova skal først have godkendelsen.

Konsekvensen af, at Cheminova har været for dårlig til at fortælle denne relativt simple historie har været, at offentligheden, dvs. medierne, alene har fokuseret på den negative side ved Cheminovas produkter. Medicinalbranchen har ulige meget nemmere ved at fortælle om sine succeser, idet det enkelte individ typisk får det bedre – og oven i købet bor i de rige lande. Sammenhængen mellem et konkret Cheminova-produkt og eksistensgrundlaget for en fattig familie er sværere at påvise og beskrive. Men den er der ikke desto mindre alligevel!

At drive en virksomhed som Cheminova kræver stillingtagen til en række etiske spørgsmål, og virksomheden må ofte foretage et valg, der indebærer et dilemma. Udgangspunktet for Cheminova er selvfølgelig, at alle love skal overholdes. Men det er ikke nok. Visse af Cheminovas sprøjtemidler er så giftige, at virksomheden i mange tilfælde afstår fra at sælge i lande eller til kunder, hvor Cheminova ikke med sin tilstedeværelse kan være med til at gøre en forskel ved at flytte forbruget til mindre giftige produkter. Eksempelvis producerer Cheminova i Danmark insektmidlet methyl parathion. Produktet kan lovligt anvendes i mere end 30 lande, men Cheminova sælger kun i 11 lande. Cheminova fravælger således aktivt 2/3 af landene. Bønder i disse lande må derfor købe produkterne fra andre producenter. Det gælder f.eks. hele Centralamerika, hvor Cheminova trak sig ud i 1997, da man ikke kunne påvirke systemet til det bedre. Forbruget af de giftigste midler blev ikke mindre af, at Cheminova trak sig ud. Men antallet af ulykker steg, så i det lys var det måske en forkert beslutning.

Det er et stort ansvar at sælge methyl parathion i de 11 lande, hvor Cheminova sælger, men det er også et stort ansvar at sige nej til at sælge. Der, hvor Cheminova er med, er, hvor Cheminova kan gøre en forskel og medvirke til, at produkterne udfases og erstattes af mindre giftige produkter. Frem mod 2010 fjerner Cheminova de sidste klasse I midler fra lande som Brasilien og Indien for at erstatte dem med mindre farlige midler. Tilbage står, at klasse I produkterne derefter kun sælges i EU, Nordamerika, Japan og Australien. Her er kontrollen med og sikkerheden omkring produkterne så høj, at Cheminova kan stå inde for et fortsat salg. Om ganske få år vil de produkter, der det sidste år har skabt så meget omtale, udgøre knap tre procent af hele Cheminovas salg.

Vi ved godt, at der er mange i Danmark, der mener, at udfasningen over de næste tre år er for langsom. Der er imidlertid også mange, der mener, at det er for hur-

tigt. Det er typisk landmændene, der anvender vore produkter, eller myndighederne i de lande, hvor produkterne lovligt kan anvendes. Eksempelvis har de brasilianske myndigheder så sent som i januar i år fastslået, at et af Cheminovas giftigste produkter, methyl parathion, spiller en helt nødvendig rolle for det brasilianske landbrug, og at anvendelsen efter myndighedernes opfattelse er fuldt forsvarlig.

Hvis Cheminova trak sig ud her og nu, ville andre producenter straks overtage markedet, og muligheden for at få indført mere sikre produkter ville falde. Indtil udfasningen er gennemført, vil Cheminova fortsat uddanne og informere i den korrekte brug af de mest giftige plantebeskyttelsesmidler. Den løbende uddannelse og information vil naturligvis også omfatte de mindre farlige produkter. Cheminova har fremlagt en ambitiøs og detaljeret udfasningsplan. Indtil 2010, hvor de sidste klasse I produkter er væk fra de fattige lande, skal Cheminova blive endnu bedre til at samarbejde med kunder og myndigheder om korrekt håndtering, registrering og kontrol af de giftige stoffer. Det vil jeg kalde en bæredygtig og holdbar ansvarlighed. At trække sig ud og efterlade bønderne uden et alternativ er ikke blot perspektivløst. Det er direkte uansvarligt.

Som formand for Auriga, er jeg ikke blind for, at Cheminovas produkter er giftige. Visse er ekstremt giftige. Og ved misbrug kan de i værste fald være livsfarlige. Men mange produkter er livsfarlige ved direkte misbrug eller i de forkerte hænder. Noget så uskyldigt som et glas hovedpinepiller er dræbende ved overdrevent indtag, eller for slet ikke at tale om konsekvenserne, hvis et barn kommer i nærheden af de mange kemiske midler, der står under køkkenvasken i langt de fleste hjem.

Kemikalieproducenterne sætter sikkerhedspropper på flasken med afløbsrens for netop at undgå dette – og ansvarlige forældre sætter flaskerne uden for børns rækkevidde. Afløbsrens er med til at gøre hverdagen lettere. Men det ville være overdrevent at kalde det for livstruende eller en katastrofe for mennesker i den vestlige verden, hvis vi måtte undvære afløbsrens.

Det ville det derimod være for millioner af mennesker, hvis de ikke kunne sikre deres produktion af korn og andre afgrøder. En produktion, der ville være omtrent det halve, hvis man med ét slag fjernede plantebeskyttelsesmidler.

Heldigvis har vi plantebeskyttelsesmidler – og heldigvis er Cheminova blandt de bedste i verden til at udvikle og producere generiske produkter, der er med til at forhøje levevilkårene for mennesker i den 3. verden.

Fokus på Cheminovas produkter har i al væsentlighed samlet sig om salget til lande i den 3. verden. Imidlertid bør man ikke glemme, at to tredjedele af Cheminovas salg finder sted i den rigeste del af verden. Her er Cheminova medvirkende til, at landbrugsproduktionen foregår så effektivt som muligt på de stadig mindre arealer, der er tilbage, efterhånden som jordens befolkning er vokset fra 3 mia. mennesker i 1950 til over 6 mia. i dag til 9 mia. mennesker i 2050. At vi er blevet så mange mennesker på kloden, har dramatisk reduceret den mængde jord, der er til rådighed pr. indbygger til produktion af fødevarer.

Hvad enten man er iværksætter, direktør, landmand eller husmor – vil man søge at gøre en forskel. At pleje sine ideer, forretninger, afgrøder eller børn bedst muligt i respekt for sine egne værdier og de værdier, der er hos andre involverede. 99 procent af Cheminovas produkter eksporteres til over 100 lande. Med et dansk hovedsæde, dansk ejerskab og størstedelen af produktionen placeret i Danmark, skal Cheminovas forretningsgrundlag bygge på danske værdier, selv om næsten al salget foregår uden for Danmarks grænser. Det betyder, at vi skal bygge bro mellem danske hensyn, som bl.a. fastlægges af Aurigas bestyrelse og ejere, samt de hensyn, som de enkelte lande skal tage til deres befolkning. De hensyn kan sagtens være vidt forskellige, og dér er det, at spændingsfeltet opstår for Cheminovas ledelse, ejere og medarbejdere.

Derfor er det ikke kritik- og konfliktfrit at producere de produkter, som Cheminova er blandt verdens førende til at udvikle. Når medier, ejere, politikere og eksperter kritiserer Cheminova, kan jeg love, at vi fremover vil blive bedre til at lytte. Vi vil også blive bedre til at kommunikere om de valg, vi træffer. Og om hvorfor vi træffer dem.

Endelig kan jeg love, at vi fremover vil fastholde det helt centrale i debatten: Cheminova hjælper verden med at beskytte sine afgrøder. Det er et 'ja' til at gøre en positiv forskel.

OLE STEEN ANDERSEN

Ole Steen Andersen (født 1946)

Koncerndirektør i Danfoss A/S.

Blev den 24. april 2007 valgt til formand for bestyrelsen i Auriga Industries A/S.